

אוצר הנפש

לקט משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א בנושאי נפש ומידות

עלון מס' 17

יתרו תשע"א

דבר השבוע

מעמד הר סיני הוא שיאו של ספר שמות: יציאת מצרים וקריעת ים סוף היו גילויי שכינה ראשוניים, ששיאם ותכליתם במתן תורה, בו ירד ה' עצמו לעולם הזה - "וירד ה' על הר סיני". ירידה זו של ה' לעולם היא כה משמעותית עד שחז"ל מתייחסים אליה כבטול גזירה: משל למה הדבר? למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי. כך כשברא הקב"ה את העולם גזר 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר 'וירד ה' על הר סיני', וכתוב "ואל משה אמר עלה אל ה'". כמובן שמתן תורה הוא גם שיא ההתהוות של עם ישראל - נקודת המפנה בעיצוב מהות העם היהודי. במתן תורה ניתנו שליחותו ודרכו של עם ישראל, וגם העם עצמו נשתנה שינוי נצחי. שינוי זה התחולל בכל רמות הקיום של עם ישראל: שינוי ברובד המושכל (פרצוף חב"ד) כאשר השכל האלוקי תורני חדר לתוך עם ישראל וחולל שינוי מהותי באופי החשיבה שלהם. שינוי ברובד המורגש (חג"ת) כאשר נוספה לישראל ה"עזין שבאומות" תכונה עצמית של ביישנות - "ובעבור תהיה יראתו על פניכם - זו בושה". שינוי ברובד המוטבע (נה"ל), כאשר טבע גופם של עם ישראל נעשה חס יותר בעקבות מתן תורה - ישראל דדאיגי במצות חביל גופייהו" - בני ישראל הדואגים לקיים את המצוות מתחמם גופם. ("מעין גנים")

חולשה אינה חיסרון (חלק ז')

זכור, אחד מהסימנים של החולשה הוא היכולת להתחבר לזולת. סימן נוסף, שלמי שיש חולשה יש **תאוה** לאיזה דבר. הוא לא יכול להסביר מדוע יש לו תאוה זו, וגם לא מסוגל להשתלט עליה. כמו למשל, מי שיש לו תאוה למאכל מתוק - ישן מתוקה - ולא יכול להסתדר בחיים בלי לשים בפה משהו מתוק, זו חולשה. אם יש לך תאוה או אהבה שאתה לא מסוגל להתגבר עליה - משהו כל כך מושרש בך שיככה זה, זה הגורל שלי, כך ה' ברא אותי, תשוקה לא רציונאלית - זו חולשה. אם זה מתוק בגשמיות זה יכול לעשות חור בשן המתוקה - זה כבר חסרון, לשון חור - שחסר לך משהו. לכולם יש תאוות. גם לצדיקים יש תאוות, בהיותם צדיקים, שהתאוה אפילו עושה אותנו צדיק על דרך שני הפסוקים במשלי - "תאוות צדיקים יתן" ו"תאוות צדיקים אך טוב". גם ל"צדיק של עולם" יש תאוה. כל החולשות מתחילות מהחולשה של ה'. מה החולשה של ה'? "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". הייתכן?! אומר אדמו"ר הזקן על תאוה אין קושיות' - אי אפשר לשאול על חולשה. ככה הוא 'ברא את עצמו' כביכול, קדמון לכל הקדומים - ככה הוא. אין תירוץ. אם ה' לא היה 'חלש אופיי במרכאות לברוא אותנו, לא היינו נמצאים כאן. אם כן, כל המציאות נובעת מחולשה.

(כא' אייר, תשי"ע)

מידת התמימות (חלק ג')

התמימות מזוהה עם **הליכה**, הליכה אחרי ה', עם ה', או אפילו לפני ה' - שלוש מדרגות של תמימות שיתבארו לקמן. כפי שנסביר, העיקר להיות תמיד צמוד לקב"ה. משמעות התמימות היא להרגיש מהרגע הראשון ביחד עם ה', להרגיש צמוד.

ללכת אחרי ה' פירושו שה' מנחה את האדם שהולך בתמימות אחריו. ישנם שלושה פסוקים השייכים למידת התמימות והם כנגד שלוש המדרגות. הפסוק הראשון שכנגד ההליכה אחרי ה' הוא "**תמים** תהיה עם ה' אלוקיך". רש"י מפרש את הפסוק באופן נפלא - "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו". זהו המקום המפורש ביותר בתורה שאין לחקור אחר העתידות שאין מענייננו. ואם אסור לחקור את העתיד, שיש בכך גירוי ופיתוי, קל וחומר שאין שום טעם לחטט בעבר. צריך לקבל את הכל בתמימות וכך יהיה האדם צמוד לקב"ה ויהיה בחלקו.

ה' לוקח את האדם וזהו הבסיס. ניתן להבין זאת גם ביחסי אנוש, כאשר האדם מוותר לחברו ונותן לו להנחותו. ולהפך, אם האדם מצפה להוביל תמיד את חברו, זו בודאי גאוה רעה.

ללכת עם ה' הוא כפי שנאמר על נח - "את האלוקים התהלך נח". על נח נאמר "איש צדיק **תמים** היה בדורותיו". הליכה בשווה עם ה' פירושה שהאלוקים לוקח את האדם מעט, והאדם לוקח את האלוקים מעט, ממש שווה בשווה. יש איזה איזון של רצוא ושוב ביניהם, כמו שני אנשים שהולכים לטייל יחד.

ללכת לפני ה' הוא כשה' פונה אל אברהם שעד עתה התהלך עמו שווה בשווה כמו נח, ומורה לו שינחה אותו - "התהלך לפני והיה **תמים**". זהו חידוש נפלא שאדם הופך כולו לאלוקות, עד שהוא בעצמו מוביל את האלוקים בבחינת "צדיק גוזר וה' מקיים".

("אוצר הנפש" א')

אותיות מחכימות: סמל - סלם

כמו שה**סלם** מקשר בין מקום תחתון למקום עליון, כך ה**סמל** מבטא דברים עליונים באמצעות דברים תחתונים.

סירובו של רבי יחיאל מיכל לבעש"ט (חלק ב')

אנשי עיר אחת הפצירו בבעש"ט שישפיע על תלמידו רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב שיקבל עליו את עול הרבנות בעירם. הבעש"ט הפציר בתלמידו מאד, אך רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב לא הושפע מדבריו. הבעש"ט אמר לו: "אם לא תשמע לדברי תאבד את העולם הזה ואת העולם הבא!" השיב רבי יחיאל מיכל: "אף אם אהיה אבוד משיני העולמות לא אקבל עלי שררת רבנות אשר לא נכונה עבורי". אז אמר לו הבעש"ט בשמחה: "ברוך אתה לה' וברוך טעמך. באתי רק לנסותך לדעת את אשר בלבך כדי להטיבך באחריתך".

ניסיון לשם גילוי שכל/לב פנימיים

כיצד הבעש"ט עושה לתלמידו ניסיון שבסופו הוא מחייך אליו חיוך גדול! הרבי נוהג בדיוק כמו הקב"ה. כפי שה' מנסה את האדם כך גם הרבי. כמובן שרק רבי המתדמה לקונו כמו הבעש"ט יכול לעשות זאת. ישנם שני סוגים של קבלת פקודה - קבלה מרצון כמו "ומלכותו ברצון קבלו עליהם" או קבלה בכפייה ובחוסר ברירה. אנו רואים כאן שאצל הבעש"ט אין לעולם פקודה כופה. תיתכן רק הפצרה לעשות את הדבר ברצון. בגמרא ישנם סיפורים רבים על רב האומר בכוונה דבר מוטעה כדי שתלמידו יתנגד. זו שיטה חינוכית הבאה לחדד את שכלו של התלמיד. גישת התלמיד הפנימי היא שב-99.999% מהמקרים הרב אומר נכון, והחידוד הוא רק באלפית האחוז הנותרת. תלמיד חיצוני מקבל בפשטות שהרב אומר תמיד הכל נכון. לגביו לא יתכן שהרב יאמר דבר שאינו נכון.

כאן נעוץ גם ההבדל בין תלמיד 'מתנגד' לתלמיד חסיד. תלמיד 'מתנגד' מחכה תמיד שרבו יאמר דבר לא נכון כדי שיתפוס אותו 'על חס'. לעומת זאת תלמיד חסידי רוצה מאד שהרב לא יטעה, אך רצונו משפיע על שכלו, ואז בשעת מעשה כאשר ישמע דבר שאינו מתיישב בשכלו הוא יכסה זאת ויקבל את הדברים בניגוד להכרתו. לכן צריך להתגלות לו מקור עליון יותר מהרצון. החידוד הוא ניסיון בשכל. הרב המחדד את שכל תלמידו רוצה שבתוך השכל הגלוי יתגלה השכל הנעלם של התלמיד. רק כאשר הרצון מנסה באמת לחפות על הטעות כביכול של הרב יתגלה השכל הנעלם של התלמיד. ובכל זאת מקור השכל פנימי יותר מהמידות. זה הדבר הגורם לתלמיד להתקומם רגשית בשכלו ולומר שדבר הרב אינו נכון. אז הרב שמח משום שהכל הוא רק תרגיל מכוון, והכל במישור השכלי.

הסיפור הנ"ל בא להדגים איך שעל הרבי והחסידי להוריד את השכל מטה מטה עד ללב ולמעשה. כמו בחידוד בו מנסה הרב את שכל התלמיד כדי ששכלו הפנימי יתגלה, בסיפור שלנו מנסים את לב התלמיד, כדי שלבו הפנימי שמקורו בכתר הגבוה מהשכל, יתגלה. (התועדות תש"ס)

פרצוף ה'אדם' (חלק יב')

הכוח להינשא - 'אדם' בספירת היסוד

על פי הזוהר, השם 'אדם' מכוון למי שנשוי. מי שאינו נשוי לא נקרא 'אדם' - "זכר ונקבה בראם ויקרא שם אדם". היכולת להינשא שייכת לספירת היסוד. יכולת זו, החיוב להיות קשור לבן/בת זוג היא בחינה של חולשה, ולכן היא המשכה של ספירת ההוד - היכולת להודות בחולשה. כתוב "העטופים ללבן והקשורים ליעקב" - הכבשים שיכולות להתחמם בין לבין עצמן, בלי להזדקק לזכר, שייכות לקליפה. מי שיכול לחיות חיי רווקות - "העטופים ללבן" שייך לקליפה (רווקות לשון ריקות - לבסוף הופך מצב זה לחסרון; מהעדל החולשה נעשה בסוף מצב של "הבור ריק אין בו מים" אבל "נחשים ועקרבים יש בו"). ואילו, מי שיש לו את החולשה, שחייב להיות עם בן או בת זוג הוא בחינת "הקשורים ליעקב" - שייך לקדושה. עצם הדבר שאין 'אדם' בלי איש ואישה יחד - זה היסוד - ברית הנישואין בין החתן והכלה (הרמז לכך, שיסוד הנישואין שייך דווקא ל"הקשורים ליעקב" הוא **אדם השלם = יעקב רחל**; בתחילה לפני שהתחתן, יעקב נקרא "איש תם", אז אפשר היה לחשוב שהוא שלם בלי אישה. אבל הוא "איש תם ישב אהלים", שרומז לכך שה"תם" יביא אותו לשאת אישה, וה"אהלים" הופכים להיות אהל לאה ואהל רחל, ואז דווקא יהיה שלם; אוהלו של שם הופך להיות אהל לאה ואוהלו של עבר הופך להיות אהל רחל). (כ"א אייר, תשי"ע)

הגדלת הטוב והקטנת הרע (חלק ג')

כיצד יגיע האדם למודעות שהמצווה אינה נפסקת? הדבר אפשרי רק אם הוא נותן את המצווה לה', משום שה' הוא המקיים של המצווה. ברגע שהאדם משייך את המצווה לעצמו, הוא מפסיד אותה כיון שהגביל אותה מעצם היותו יצור מוגבל שסופו למות, שעל כן גם המצווה שקיים תהיה מוגבלת וסופית. מי שחפץ שמצוותו תתקיים ותמשך לעד, וכן שיוסיף עוד מצווה בעקבותיה על דרך "מצווה גוררת מצווה", עליו להחזיר את המצווה לה', שאז מצוותו הולכת ונמשכת גם בחייו, אף לאחר מותו, הן מהבחינה האישית, והן מהבחינה הכללית של עם ישראל וכל העולם, היות שהמצווה היא רק חלק ממצווה גדולה יותר - גאולת עם ישראל והעולם כולו.

לעומת הצורך להמשיך את הטוב, יש להפסיק את הרע. כיצד ניתן להפסיק את מעגל הקסם של "עברה גוררת עברה"? כזכור, ע"י שהאדם מייחס את כל האשמה לעצמו הוא מצמצם את הרע, ובכך למעשה העברה נגמרה. ברגע שהוא מתודה על חטאו בפני ה', כמו דוד המלך שמרים את ידיו ואומר בפשטות "חטאתי לה'" - בזה הוא צמצם את הרע, גמר אותו, ואין יותר "עברה גוררת עברה".

(י"אוצר הנפש" ב')

אמרת הרב

כל העולם שטוף בבלבולים עשרים וארבע שעות ביממה. אם רק היינו יכולים להתגבר על זה - משיח כבר היה בא מזמן.

ניתן להשיג את ספרי "אוצר הנפש" בין כל

ספרי הרב גינזבורג באתר www.pnimi.org.il

או בטל' 050-6360882 או 1700700966

הרשמה לקבלת העלון: odedm@neto.net.il

